

Inviterte til frivillig tilsyn – nesten alle sa ja

Kommunal Rapport 24.10.2025

Barnevernstjenester over hele landet gjennomfører nå frivillig tilsyn med seg selv. Forventningen er at den nye metoden skal bidra til varig kvalitetsforbedring.

Gode undersøkelser i barnevernet er helt avgjørende for å kunne gi riktig hjelp til rett tid, sier Katarina Øi Heidem og seniorrådgiver Mathilde Valen-Senstad Kjuul i Statens helsetilsyn.

Om lag 80 prosent av tjenestene har fullført første runde med egenkontroll. Nå håper vi at de ikke slipper taket i dette forbedringsarbeidet, og at like mange fullfører runde to. Da kan vi se om det har gitt resultater, sier Mathilde Valen-Senstad Kjuul og Katarina Øi Heidem i Statens helsetilsyn.

Temaet for tilsynet er undersøkelsene som skal avdekke om barn har behov for hjelp. Bakgrunnen for at den nye metodikken er tatt i bruk i et landsomfattende tilsyn, er resultatene fra tidligere tilsyn som ble gjennomført på en mer tradisjonell måte.

Avdekket svikt og lovbrudd

Landsomfattende tilsyn både i 2011 og 2021 ga nedslående resultater. Det ble avdekket alvorlige lovbrudd og høy risiko for svikt i mange tjenester.

Vi har aldri før sett så høye tall, sa [avdelingsdirektør Børge Tomter i Helsetilsynet til Kommunal Rapport](#) da 2021-tilsynet var oppsummert.

Det er overraskende at det er enda flere lovbrudd enn ved forrige tilsyn, i 2011. Man skulle tro det gikk andre veien, sa han.

Svikten gjaldt både tidsbruk i undersøkelsessaker, barns rett til å medvirke og mangler i de juridiske og faglige vurderingene. Lovbruddene ble i de fleste tilfellene koblet til mangelfull styring og internkontroll.

Gode undersøkelser er helt avgjørende for å kunne gi riktig hjelp til rett tid. Svikt kan gi store konsekvenser. Det vet vi både fra tilsyn og granskinger, sier seniorrådgiver Kjuul. Hun understreker betydningen av at tjenestene får støtte fra ledelsen, både den administrative og politiske, i utviklingsarbeidet.

Alle skal med

Ved tilsynene i 2011 og 2021 var tjenestene valgt ut etter en risikovurdering, slik at ikke alle var omfattet av undersøkelsene. Med den nye tilsynsmetoden som prøves ut, er samtlige 233 tjenester invitert til frivillig tilsyn, gjennom gjentatt egenkontroll og forbedringsarbeid med veiledning fra Helsetilsynet og statsforvalterne.

Det er frivillig å være med på denne tilsynsaktiviteten, men ikke frivillig å levere forsvarlige tjenester. Det er et lovpålagt ansvar, understreker fungerende avdelingsdirektør Heidem. Hun er positivt overrasket over at åtte av ti tjenester meldte interesse, og noterer at nesten alle har fullført første runde.

Nå er det en kritisk fase. Vi er spent på hvor mange som fullfører runde to, og om de etter den kan måle forbedringer.

Skal vurdere forbedringer

Runde to som tjenestene nå skal i gang med, innebærer altså at de skal gjøre samme øvelse én gang til, og vurdere egen læring og forbedringer.

Seniorrådgiver Mathilde Valen-Senstad Kjuul i Helsetilsynet sier barnevernstjenestene viser sterkt engasjement for egentilsynet.

På nasjonalt nivå blir det viktig å identifisere hva som har gjort det mulig å lykkes med forbedring i de tjenestene som har fått det til, og hva som skal til for at forbedringene varer. Samtidig må vi få fram hvilke hindringer som må håndteres for at flere tjenester skal lykkes, sier Kjuul.

I utviklingen av tilsynsmetoden har Helsetilsynet hentet støtte i [forskning på tilsyn](#) fra SHARE Senter for kvalitet og sikkerhet i helsetjenesten ved Universitetet i Stavanger. Forskerne fant at tilsyn ikke bare bidrar til å avdekke lovbrudd, men også til kvalitetsforbedring og læring.

Forskerne anbefaler at tilsynet i større grad veileder og støtter tjenestene i hvordan de skal rette lovbrudd og drive forbedringsarbeid, samtidig som de følger opp at praksis blir bedre. Heidem opplyser at tilsynet nå planlegger å bruke samme metode med frivillig tilsyn og veiledning i en landsomfattende undersøkelse av sosialtjenesten i 2026/2027.

Godt mottatt i tjenestene

Kjersti Sandanger, leder i barnevernstjenesten i Sola og styreleder i Norsk Barnevernlederorganisasjon, sier at hennes inntrykk er at denne tilsynsmetoden oppleves som god av tjenestene selv.

Vi får også tilbakemeldinger fra Statsforvalteren om at kommunene tar dette på alvor og går i dybden i egen tjeneste.

Sandanger har selv erfaring med både tradisjonelt tilsyn og egentilsyn. En fordel med sistnevnte er at det involverer større deler av tjenesten, ikke bare leder og fagstab, mener hun.

Jeg er spent på å se om det har vært en utvikling i hvordan vi jobber med undersøkelsessaker, sier barnevernsleder Kjersti Sandanger i Sola.

Når Statsforvalteren kommer på tilsyn, henvender de seg til ledelsen, og det er også de som får presentert den ferdige rapporten. Læringsutbyttet blir bedre når flere er involvert, og de ansatte selv er med på finne egne feil.

Tjenesten i Sola er ferdig med første runde egentilsyn og i gang med nummer to. Barnevernslederen er spent.

Nå skal vi gjennomgå nye saker og se om det har vært en utvikling. Man finner alltid avvik eller variasjon når man leter. Det er umulig å unngå. Men vi kan for eksempel finne ut om feil skyldes noe enkeltpersoner har gjort, eller om vi har et felles problem, sier hun.

Vant til negative overskrifter

Sandanger er også spent på hvordan sluttrapporten fra Helsetilsynet vil se ut.

Jeg håper den blir balansert, og at vi ser utvikling. Barnevernet er vant til å få kritikk og rop om lovkrav og mangel på kompetanse. Vi har erfaring med masse negative overskrifter. Men vi liker egentlig dette arbeidet – å jobbe med forbedring og få veiledning.

Sandanger minner samtidig om at temaet i dette tilsynet – undersøkelser – er bare ett av mange områder der tjenestene driver utviklingsarbeid.

Det gjelder utviklingsprosjekter innen fosterhjemsarbeid, tiltaksarbeid, oppfølging av familier etter omsorgsovertakelse og implementering av barnevernsreformen, for bare å nevne noe. Samtidig er de fleste i gang med å innføre et nytt fagsystem, en kjempeomstilling. Vi må rekke trekke pusten, sier hun.